

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”

галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”

для студентів IV курсу денної форми навчання
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 7 від 26.03.2013 р.)*

Харків
2013

Програма навчальної дисципліни “Судове право” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів IV курсу денної форми навчання Інституту підготовки кадрів для органів юстиції / уклад.: І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, І. В. Назаров. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 9 с.

У к л а д а ч і: І. Є. Марочкін,
Л. М. Москвич,
І. В. Назаров

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 4 від 15.04.2013 р.)*

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни “Судове право” – формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок застосовування норм процесуального права при вирішенні спорів, що підлягають розгляду в порядку господарсько-го судочинства.

Завданням дисципліни є вивчення та засвоєння основних понять, інститутів, принципів і джерел судового права, положень щодо організації та функціонування органів судової влади України, особливостей судової процедури, видів і змісту актів суду; оволодіння вмінням застосовувати на практиці набуті знання та тлумачити нормативний матеріал, який регулює правовідносини, що складаються у сфері судочинства.

У результаті опанування навчальної дисципліни “Судове право” студенти повинні:

– **знати** основні поняття судового права, зокрема його предмет та джерельну базу, структуру та компетенцію судових органів України, основи теорії судової процедури;

– **уміти** пояснити сутність та завдання судової гілки влади, її характерні ознаки, повноваження та функції;

– розкрити сутність та значення принципів організації та діяльності судової влади;

– правильно тлумачити нормативно-правові акти щодо організації та діяльності судових органів при вирішенні практичних ситуацій;

– **набути навичок** застосування чинного законодавства, яке регламентує функціонування судів для розширення свого правового кругозору, правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

2. З М І С Т

ПРЕДМЕТ, МЕТОД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО ПРАВА. ПРИНЦИПИ СУДОВОГО ПРАВА. СИСТЕМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОВЕ ПРАВО”.

Предмет і метод судового права. Поняття, характерні ознаки і види судово-правових відносин. Принципи судового права. Система навчальної дисципліни “Судове право” та її співвідношення з іншими юридичними дисциплінами. Взаємозв’язок судового права з іншими галузями права. Співвідношення судової влади і судового права.

Генеza концепції судового права. Формування правових ідей про судове право у XIX – XX ст. Сучасні погляди на зміст та структуру навчальної дисципліни “Судове право”.

ДЖЕРЕЛА СУДОВОГО ПРАВА

Поняття і класифікація джерел судового права. Міжнародно-правові акти як джерела судового права. Судова політика як результат діяльності органів судової влади.

Акти органів судової влади: поняття, види і основні ознаки. Рішення місцевих судів: види і порядок набуття чинності. Рішення апеляційних судів. Рішення вищих спеціалізованих судів. Постанови Верховного Суду України. Рішення і ухвали Конституційного Суду України.

Акти міжнародних судових установ як джерела судового права. Порядок виконання і застосування практики Європейського суду з прав людини.

Акти судової правотворчості як джерело права в Україні: теоретичне і прикладне значення. Роль постанов пленумів вищих спеціалізованих судів і пленуму Верховного Суду України в процесі правозастосування. Постанови Верховного Суду України, винесені з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права у подібних правовідносинах.

СУБ'ЄКТИ СУДОВОГО ПРАВА

Поняття, види і характерні ознаки суб'єктів судового права. Суд як основний суб'єкт судового права. Суддя як суб'єкт судового права. Громадяни як суб'єкти судового права.

ПРИРОДА СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття та характерні ознаки судової влади. Завдання судової влади – захист прав і основоположних свобод людини. Форми реалізації судової влади. Правосуддя як основна форма реалізації судової влади. Поняття і сутнісні характеристики судового контролю. Судовий конституційний контроль. Судовий контроль на досудовому кримінальному провадженні. Судовий контроль за діяльністю органів виконавчої влади. Поняття та характеристика функцій судової влади. Органи судової влади в системі поділу державної влади.

Принципи судової влади: основоположні, інституціональні, функціональні.

СУДОВА СИСТЕМА

Поняття судової системи. Ознаки судової системи. Етапи становлення судової системи України та перспективи її реформування відповідно до європейських стандартів. Міжнародні стандарти організації і функціонування судових систем.

Принципи побудови судової системи. Порядок та підстави утворення і ліквідації судів. Склад суду. Порядок та умови, що впливають на формування складу суду. Порядок призначення на адміністративні посади у судах.

Ознаки та загальна характеристика судової системи України. Види, компетенція та склад місцевих судів. Види, компетенція та склад апеляційних судів. Види, компетенція та склад вищих спеціалізованих судів. Пленум вищого спеціалізованого суду: склад і повноваження. Правовий статус Верховного

Суду України як найвищого судового органу України. Судові палати і пленум Верховного Суду України: склад і повноваження. Компетенція, структура та порядок формування Конституційного Суду України.

Порівняльно-правовий аналіз моделей судових систем світу. Особливості організації судових систем в романо-германській та англо-американських правових системах. Особливості побудови судових систем в унітарних та федеративних державах.

ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ

Світові моделі підготовки та призначення суддів.

Законодавчі вимоги до кандидатів на посади суддів. Несумісність посади судді з іншими видами державної та політичної діяльності. Професійно важливі якості судді. Психологічні аспекти професіограми судді. Особливості професійної правосвідомості судді.

Процедура призначення на посаду судді вперше. Добір кандидатів на посаду судді. Подання кандидатом на посаду судді документів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Спеціальна перевірка відомостей, поданих кандидатом на посаду судді. Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді. Національна школа суддів України. Кваліфікаційний іспит. Проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді. Призначення на посаду судді Президентом України. Присяга судді.

Принцип незмінюваності суддів. Порядок розгляду питання про обрання на посаду судді безстроково. Переведення судді до іншого суду: процедурні аспекти.

ПРАВОВИЙ СТАТУС НОСІЇВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Статус судді: поняття, зміст. Незалежність та недоторканність судді як правова основа їх статусу. Професійні права та обов'язки судді. Етичні аспекти діяльності судді. Кодекс професійної етики суддів. Вимоги антикорупційного законодавства щодо діяльності судді.

Дисциплінарна відповідальність судді: підстави, процедурні аспекти і види дисциплінарних стягнень. Кримінальна відповідальність судді. Відповідальність судді за постановлення завідомо неправосудного рішення.

Підстави та процедура припинення статусу судді. Звільнення судді за загальними підставами і в результаті порушення законодавства. Порушення присяги судді як підстава для звільнення. Процедура розгляду питань порушення суддівської присяги у Вищій раді юстиції.

ОРГАНИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Організаційне забезпечення судової влади: поняття і зміст.

Державна судова адміністрація України як основний суб'єкт організаційного забезпечення судової влади. Поняття та принципи судового управління.

Органи суддівського самоврядування: види, компетенція. Роль Ради суддів України в організаційному забезпеченні судової влади.

Вища рада юстиції: склад, завдання та компетенція.

Вища кваліфікаційна комісія суддів: завдання, склад і повноваження.

СУДОВА ПРОЦЕДУРА

Поняття і ознаки судових процедур. Види судових процедур. Міжнародні стандарти належного суду. Судові юрисдикції: поняття та проблема розмежування.

Організаційні форми судових процедур. Колегіальна форма розгляду справ. Одноособовий розгляд судових справ.

Участь народу у відправленні правосуддя. Підстави та порядок залучення представників народу до участі в судовому процесі. Законодавчі вимоги до народних засідателів та присяжних. Справи, підсудні суду присяжних і народних засідателів за процесуальним законодавством. Особливості судового процесу за участю народних засідателів та присяжних.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: моногр. / Л. М. Москвич. – Х.: Фінн, 2011. – 384 с.

Назаров І. В. Судові системи країн ЄС та України: генезис та порівняння: моногр. / В. І. Назаров. – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. / за ред. І. Є. Марочкіна і Н. В. Сібільової. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Проблемы судебного права: моногр. / Н. Н. Полянский, М. С. Строгович, В. М. Савицкий, А. А. Мельников. – М.: Наука, 1983. – 224 с.

Порівняльне судове право: навч. посіб. / за ред. І. Є. Марочкіна та Л. М. Москвич. – Х.: Право, 2008. – 112 с.

Прилуцький С. В. Вступ до судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): моногр. / С. В. Прилуцький. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.

Сібільова Н. В. Концепція судового права: історичний аспект / Н. В. Сібільова // Пробл. законності: респ. міжвід. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – 2003. – № 58. – С. 140-146.

Судебные системы европейских стран: учеб. пособие / пер. с фр. Д. И. Васильева, с англ. О. Ю. Кобякова. – М.: Междунар. отношения, 2002. – 336 с.

Фіолевський Д. П. Судова влада і правоохоронна система в Україні: навч. посіб. / Д. П. Фіолевський. – К.: Кондор, 2006. – 322 с.

Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посіб. / В. І. Шишкін. – У 3-х кн. – Кн. 1, 2 / В. І. Шишкін. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 336 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”

галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”

для студентів IV курсу денної форми навчання
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

У к л а д а ч і: МАРОЧКІН Іван Єгорович,
МОСКВИЧ Лідія Миколаївна,
НАЗАРОВ Іван Володимирович

Відповідальний за випуск *І. Є. Марочкін*

Редактор *В. В. Арнаутова*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2013

Підп. до друку 22.04.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,69. Облік.-вид. арк. 0,27. Вид. № 350.
Тираж прим. Зам. № 4377. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.